

ကညီဂွၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရၢ်

မၤနီၣ်မၤယါတၢ်မၤဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်လၢကီၢ်ပယီၤခိခိၣ်ဒုသဝီပူၤ

တၢ်ကစီၣ်အဖျၢ

လၢဒိၣ်စ့ဘၣ် ၁၅သီ, ၂၀၂၁န့ၣ်/ KHRG လံာ်ကတြၢ်နီၣ်ဂံၢ်- 20-3-NB1

တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢအကဲထီၣ်ဒံးသး - တၢ်သံတၢ်ပုၤ ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခိဖျိ ဟီၣ်
လၢမ့ၣ်ပိၢ် ဒီးစုကဝဲတၢ်ပိးတၢ်လီၤလၢအတပိၢ်ဖးဒံးသ့ၣ်တဖၣ် လၢကီၢ်ပယီၤ မ့ၢ်ထီၣ်
ကလံၤထံး စးထီၣ်လၢ လၢယနူၤအါရံၤ ၂၀၂၀န့ၣ် တုၤ လၢယနူၤအါရံၤ ၂၀၂၁န့ၣ်

တၢ်ဂီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲလၢယူၤ ၂၅သီ, ၂၀၂၀န့ၣ် ဖဲ ကိုကရၢ်ပူၤလၢ ဃ---သဝီ, ဘုအါဒါကရၢ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မ့ၢ်တြီၢ် ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ.
တၢ်ဂီၤအံၤဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ စီၤဂ---လၢအဘၣ်ဒိဒီးဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်အတၢ်ပိၢ်ဖးထီၣ်တဂၤ ဟးလၢကိုကရၢ် ပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ် ဃ--- သဝီဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ.
(တၢ်ဂီၤ - KHRG)

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ် ဒီးစုကဝဲၤတၢ်ပီးတၢ်လီၤလၢအတပိၣ်ဖးဒီးသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးဝဲဂီၢ်မုၢ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဒုးကဲထီၣ် တၢ်ပျံၤတၢ်ဖးဒီးတၢ်မၤတံာ်တၢ်လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်နီၣ်ခိသးသမူလၢ အတအိၣ်ဒီးတၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ် တကးဒီးဘၣ်တၢ်ဝဲအံၤမုၢ်တၢ်တြီၤမၤတံာ်တၢ်အဒိၣ်ကတၢၢ်တခါလၢ ပုၤဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲ ဒီးထံ လီၢ်ကီၢ်ပုၤပုၤသ့ၣ်မ့ၢ်ဟးဖျိးသ့ၣ်တဖၣ်ကက့ၤကဒါက့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒ်ကီၢ်ပယီၤဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်တၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ကစီၣ်ကရၢၤၤဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲအသိး အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် လီၢ်ကဝီၤကီၢ်ဆၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်ဟ်ပနီၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးမ့ၣ်ပီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ်စုကဝဲၤတၢ်ဒုးပီးလီၤလၢတပိၣ်ဖးဒီးသ့ၣ်တ အိၣ်လီၤတံာ်လၢအပူၤကွၢ်အနီၣ်လၢအဆံသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့က့, ပုၤဂ့ၢ်ဝိတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်မၤဟးဂီၤဟီၣ် လၢ်မ့ၣ်ပီၣ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်တမၤဆဲးထုးထီၣ်ကွၢ် ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. KHRG တၢ်မၤနီၣ်မၤ ဃါဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ စးထီၣ်လၢ လါအီၤကူး, ၂၀၁၅န့ၣ် တုၤလၢလါယနူၤအါရံၤ, ၂၀၂၁န့ၣ်န့ၣ် ပုၤကမ့ၢ်အစ့ၤကတၢၢ်ယဲၣ်ဂၤ, သံ ဒီးဘၣ်ဒိဝဲၣ်ဂ့ၢ်ဝိဖျိၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ်တၢ်ကဲထီၣ်သးအယိန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထံကီၢ်တဘျီလၢအတပၣ်ဃုာ်လၢ တၢ်ဆဲးလီၤတၢ်တြီၤဘၣ်တၢ်သူဆိးကါမ့ၣ်ပီၣ်လံာ်ဃံးဃာ်ကရၢဒီး တမ့ၢ်စ့ၢ် ကီးထံကီၢ်လၢအၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်တၢ်ပတုာ်သူ သုးတၢ်စုကဝဲၤပီးလီၤဖျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤအံၤ ထံကီၢ် ၁၂ဘၣ်အကျါ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ကရၢဟူးဂဲၤတၢ်တြီၤဘၣ်တၢ်သူဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ် (ICBL) ဟ်ပနီၣ်အီၤလၢအမ့ၢ်ထံကီၢ်လၢအထုး ထီၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ် ဒီးမ့ၢ်ထံကီၢ်ထဲတဘျီလၢ အသုးမုၢ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်သူဒီးဝဲဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ်တပယုာ်ဃီန့ၣ်လီၤ. ICBL ဟ် ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤသုး^၂ ဒီးသုးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢအဂ့ၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် သူဝဲဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ်လၢအတဖိးသဲစးဒီးတၢ်တြီ အီၤသ့ၣ်တဖၣ်စးထီၣ်လၢ ၁၉၉၉^၃န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢထံကီၢ်ဒိဘၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခဲးလံာ်ဃံးဃာ်(NCA)^၄တၢ်ဘျါခိၣ်သ့ၣ်အဆၢ ဒိၣ်၅(a) ဒီး၈(A)ဟ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်တြီၤဘၣ်တၢ်ဘၣ်သူဟီၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ်န့ၣ်သက့ KHRG တၢ်မၤနီၣ်မၤသါအဖိခိၣ်ဒုး

¹ ကီၢ်ပယီၤတၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ကစီၣ်ဟ်ကရၢ, [Townships with suspected Landmine/ERW Contamination \(1999-2020\) and Landmine/ERW Casualties in Myanmar \(2019\)](#), ၂၀၂၀န့ၣ်.

² တၢ်မဒီး (ပယီၤသုး)အဒိပညီမ့ၢ်ဝဲ ကီၢ်ပယီၤသုးမုၢ်ဒိၣ်.

³ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ကရၢဟူးဂဲၤတၢ်တြီၤဘၣ်တၢ်သူဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၣ်, [Landmine Monitor 2020](#), လါနိးဝုဘၣ်, ၂၀၂၀န့ၣ်.

⁴ ဖဲလါအီးကထိဘၣ် ၁၅သီ, ၂၀၁၅န့ၣ်န့ၣ် တၢ်ကျဲၤယူဆၢတံာ်သကိးတၢ်အတၢ်လဲၤကျဲ အက့ၢ်အဂီၢ်ဟးဂီၤကွၢ်ခိဖျိတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်အိၣ်ထီၣ်လၢလုာ် န့ၣ်ဖိၣ်စုကဝဲၤအါဖုတပၣ်ဃုာ်ပဂီၢ်ဘၣ် ဒီးတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်တဖၣ်ကဲထီၣ်ဒီးဝဲလၢကလုာ်န့ၣ်တဖၣ် ဟီၣ်ကဝီၤပူၤအဖၢမုၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယ တၢ်မၤ ထံကီၢ်ဒိဘၣ် တၢ်ပတုာ်တၢ်ခဲးလံာ် Nationwide Ceasefire Agreement (NCA) အမူးဘၣ်တၢ်မၤ အီၤလၢပယီၤပဒိၣ်ဒီး ကလုာ်န့ၣ်ဖိၣ်စုက ဝဲအဘၣ်စၢၤ လီၤ. လၢ (၁၅) ဖုအကျါ (၈) ဖုဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျါလၢ အပၣ်ဃုာ်ဒီးခ့ၣ်အဲၣ်ယုာ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျါတဖၣ် အၢၣ်လီၤဝဲ လံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤ လီၤခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ လါနီၣ်ဝုဘၣ် ၂၀၁၅န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါဖုၤတြုၤအါရံၤ ၂၀၁၈န့ၣ်, ကလုာ်န့ၣ်အဂၤမဲးဖုဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျါလၢ ကီၢ် ဒိဘၣ်တၢ်ပတုာ်တၢ်ခဲး လံာ်ဃံးဃာ် (NCA) ခိဖျိလၢကီၢ်ပယီၤပဒိၣ် ဟ့ၣ်တၢ်ဆိၣ်သနးလၢအယိလီၤ.

နဲၣ်ဖျါထီၣ်စ့ၢ်ကီးဝဲလၢ ကညီၣ်တၢ်ထွဲးသးမ့ၢ်ဒိၣ်(KNLA)⁵ ဒီးကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးလီၤဒဲးဝဲမ့ၢ်ပိၢ်လၢအသီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိၣ်ခွဲးယၢ်ကရူၢ်(KHRG) မၤနီၣ်မၤယါဝဲ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ် ဒီးစုကဝဲတၢ်ပီးတၢ်လီၤ လၢအတပိၢ်ဖးဒဲး တဖၣ်ကဲထီၣ်သးအစ့ၤကတၢ်ဂ့ၢ်ဘျီ ဒီးပုၤကမ့ၢ်ဖိသံတဂၤ ဖဲကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံး စးထီၣ်လၢ လၢယန့ၣ်အါရံၤ, ၂၀၂၀ နံၣ်တုၤလၢလၢယန့ၣ်အါရံၤ, ၂၀၂၁နံၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.

က. ဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သး

KHRG တၢ်မၤနီၣ်မၤယါအဖီခိၣ် ပုၤကမ့ၢ်လၢအဘၣ်ဒီးဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်အိၣ်၅ဘျီ လၢအကဲထီၣ်သးစးထီၣ်လၢလၢယန့ၣ်အါရံၤ, ၂၀၂၀နံၣ် တုၤလၢ လၢယန့ၣ်အါရံၤ, ၂၀၂၁နံၣ် ဖဲမ့ၢ်တြီၢ် (ဖၣ်ပုၣ်), ဖၣ်အၣ်, ဒုသထွဲၣ်, ဒီးချၢၣ်လွံၣ်ထွဲၣ်ကီၢ်ရံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးဒဲးအံၤအယီၤ ကမ့ၢ်သံတဂၤဒီးဘၣ်ဒိဝဲလွံၣ်ဂၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ယီၤဘၣ်ဝဲမ့ၢ်ပိၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤယုဖံးအိၣ်မၤအိၣ်တၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သး၄အံၤဘၣ်ထွဲဒီး KNLA သးဖိတဖၣ်ဒီးလီၤဝဲဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ် လၢတၢ်ခိၣ်ဆၢက့ၤကီၢ်ပယီၤသးအတၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤအါထီၣ်အယီၤ ဒီးတဘျီတခိၣ်သ့ဝဲလၢ တၢ်ဒိသဒါကမ့ၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မ့ၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါအီၤလၢဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အိၣ်လီၤခဲအံၤခဲအံၤဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က့ၤ ဒီဖျါလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ်ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဖံးတၢ်စ့ၤအယီၤ လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်သးသမူတၢ်လီၤဘၣ်အိၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဘၣ်ဆၣ် အတၢ်ယုထၢလၢအဂၤတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါကီၢ်ပယီၤသးမ့ၢ်ဒိၣ်ကျိချံၣ်သ့ၣ်ဒီးစုကဝဲတၢ်ပီးတၢ်လီၤအိၣ်အါန့ၢ် KNLA သးမ့ၢ်ဒိၣ်အယီၤ လီၤကံလၢ KNLA ကဒီးလီၤအါထီၣ်ဒဲးမ့ၢ်ပိၢ်ခါဆူညါလၢကဒိသဒါအဝဲသ့ၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤ လီၤဆီဒ်တၢ်ဖဲတကီၢ်ခါတၢ်အိၣ်သး စးထီၣ်လၢစုကဝဲတၢ်သဘၣ်သဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲအါထီၣ်ဝဲဖဲ သးဟံးဆူၣ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤ⁶ဝဲလီၤခဲ ဖဲလၢဖျၢတြုၤအါရံၤ, ၂၀၂၁နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်အါမံၤအယီၤ တမၤနီၣ်မၤယါဒီးဒုးသ့ၣ်ညါဒ်လဲၣ်ကမ့ၢ်ဖိလၢ မ့ၢ်ပိၢ်အိၣ်တၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးဘၣ်အယီၤ KNLAတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအံၤ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လီၤပျံၤလၢကမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီဖျါလၢ ဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်လၢ ပထံၣ်အီၤတသ့ဒီးလီၤဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ပမ့ၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤလၢ တၢ်ကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဖီခိၣ် ဒီဖျါလၢ ကတီၢ်ယံၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတအိၣ်လၢပုၤအယီၤ မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်မိၢ်ပုၤအကါဒိၣ်တခါလၢတၢ်ကြၢၤသ့ၣ်ညါအီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးဝဲအလီၢ်ခဲ ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်

⁵ ကညီၣ်ဒီကလုၢ်တၢ်ထွဲးသးမ့ၢ်ဒိၣ် မ့ၢ်ကညီၣ်ဒီကလုၢ်စၢၤဖျိၣ်ကရၢသးမ့ၢ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.
⁶ ဖဲလၢဖျၢတြုၤအါရံၤ ၁သီ, ၂၀၂၁နံၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤသးတဖၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ကွံာ် ထံကီၢ်ပဒိၣ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤ NLD ပဒိၣ်လၢ ထံဖိကီၢ်ဖိ ယုထၢထီၣ်အီၤတဖုအံၤ အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. သးသ့ၣ်တဖၣ် ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၣ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤ လၢအမ့ၢ်ထံကီၢ်ဂီၢ်ဂီၢ်အူၣ်ဂီၢ်အဂီၢ် (၁)နံၣ်ဒီးတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲ ထံကီၢ်တၢ်စိ တၢ်ကမီၤတဖၣ်ဆူ ကီၢ်ပယီၤသးမ့ၢ်ဒိၣ်ကျိချံၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်အီၤလဲၤအစုပူၤန့ၣ်လီၤ.

တဖၣ် ဒီးအဟံၣ်ဖိယီဖိတဖၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ၊ ကရၢဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဘၣ်ဆၣ် တၢ်မၤစၢၤ သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဒၣ်ထဲကသံၣ်တၢ်လၢၣ်ဘျီလၢၣ်စ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မ့ၢ်လၢတၢ်ကမၤစၢၤဆီၣ်ထွဲက့ၤအဝဲသ့ၣ် တၢ်လုၢ်အိၣ်သး သမူခါဆူညါဂီၢ်တခါ အဝဲသ့ၣ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤလၢ၊ တၢ်မၤစၢၤဝဲၤကျိၤဘၣ်ထွဲတဖၣ်အအိၣ် လၢကမၤစၢၤက့ၤ အဝဲသ့ၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူဒ်အကၢကီၣ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆီၣ်ဒၣ်တၢ် ပုၤလၢဟံၣ်ပူၤ ဃီပူၤ ပုၤဘၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အီၤလၢ၊ ဟံၣ်ဖိတၢ်လိၣ်ဒီးတၢ်ဟဲန့ၣ်အဂီၢ် တအိၣ်လၢလၢဟံၣ်ပူၤတဖၣ်အဂီၢ် ကဲထီၣ်က့ၤတၢ်ကီ တၢ်ခဲတၢ်နးတၢ်ဖျိၣ်နးနးကျဲးကျဲးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးတခါဘၣ်ဃးဒီးပုၤတူၢ်ဘၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်မိၢ်တၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးတဂၤ၊ အဖိခွါလၢအသးအိၣ် ၁၄န့ၣ်တဂၤတုၤဒၣ်လဲၣ်အဖိခွါဘၣ်ဟးထီၣ်က့ၤဒီးမၤအိၣ်စၢၤက့ၤအဟံၣ်ဖိယီဖိတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် လၢအအိၣ်မ့ၢ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤခီဖျိဘၣ်တၢ်ဒ်န့ၣ်စ့ၤကီး ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ် ဘၣ်ဒီးနးနးကလဲၣ်တုၤဒၣ်လဲၣ်အဝဲ သ့ၣ်က့ၢ်ဂီၤဟးဂၤအယီၤ ကလဲၤက့ၤဖဲးမၤဒ်ညီၣ်န့ၣ်အသိး တသ့လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိအါဖုဒ်အမ့ၢ် ပဒိၣ်ဝဲၤကျိၤသ့ၣ် တဖၣ်, ဘီမ့ၢ်စၢၤဖျိၣ်ကရၢ ဒီးကရၢသဘျုးသ့ၣ်တဖၣ် ဟူးဂဲၤဟ့ၣ်တ့ၢ် တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဆူပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် စးထီၣ် လၢ ၂၀၁၄န့ၣ်သန့ၣ်က့ၤ လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤ တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်စ့ၤဒီးဝဲန့ၣ်လီၤ.⁷

၁. တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်တခါ

ဖဲလၢယန့ၣ်အါရံၤ, ၁၂သီ, ၂၀၂၀န့ၣ်, စီၤအ---, လၢအသးအိၣ် ၄၅န့ၣ် လၢအအိၣ်လၢ ၁---သဝီတဂၤဘၣ်ဒိခီဖျိလၢ ယီၤဘၣ် ဝဲဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်လၢတၢ်ဒီးလီၤအီၤလၢပုၤကျိၤဖဲထံသဒိၣ်ထၣ်ကရူၢ်, ဘုၤသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၢၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆီၣ်ဒၣ်တၢ် ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်ဝဲအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤအီၤလၢ ဒ်ခဲမိၤခြံၣ်တံၣ်ကညီၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျုးသးမ့ၢ်ဒိၣ်ထုးဖးကရူၢ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤအ--- ဒီးအဟံၣ်ဖိယီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဆိးဝဲလၢ မ့ၢ်က့ၤပုၤယုၤမ့ၢ်ဟးဖျိးဒဲကဝီၤ^၉ ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က့ၤ အဝဲညီၣ်န့ၣ်က့ၤဖဲးအိၣ် မၤအိၣ်တၢ်လၢ ၁---သဝီလၢဟံၣ်ဖိယီဖိတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူကလၢပုၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢယီၤဘၣ်ဝဲမ့ၢ်ပိၢ်အယီၤ အခိၣ်မ့ၢ် ဒီးအခိၣ်ကမဲၣ်လၢအစ့ၣ်တဖၣ်လီၤကလဲၣ်ဝဲလၢတၢ်ပိၢ်ဖးအယီၤန့ၣ်လီၤ. အခိၣ်စ့ၤကီးအူအိၣ်ဒီးဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးစ့ၤကီးလီၤ. တၢ် ကဲထီၣ်သးဝံၤအလီၢ်ခဲ ဘၣ်တၢ်ဆုၤအီၤတဘျီယီဆူ ဖၣ်အၣ်ကမ့ၢ်တၢ်ဆါဟံၣ်လၢတၢ်ကူဆါယါဘျီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သီခါလၢ မ့ၢ်က့ၤဒီးပယီၤသးခိၣ်ဖိတဖၣ်ဒုးအိၣ်အီၤတၢ်အိၣ်ဒီးဟ့ၣ်န့ၣ်အကသံၣ်ပုၤန့ၣ်လီၤ.

⁷ ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်ကရၢဟူးဂဲၤတၢ်တြီၢ်ဘာ်တၢ်သ့ၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၢ်ပိၢ်, [Landmine & Cluster Munition Monitor: Myanmar Burma](#), လၢဒိၣ်စ့ၤဘၣ်, ၂၀၂၀န့ၣ်.

^၈ ဖဲၣ်ခဲၣ်န့ၣ် ဒ်ခဲမိၤခြံၣ်တံၣ်ကညီၣ်ဘူးဒးသးမ့ၢ်ဒိၣ်(DKBA) လီၤဖးလၢ KNLAခီဖျိလၢတၢ်ဘျီတၢ်ဘၣ်ထံၣ်တဒီးသိးလိၣ်သးအိၣ်ထီၣ်အဖိခိၣ်အ ဃီန့ၣ်လီၤ. ဖဲၣ်၂၀၁၀န့ၣ်အဆၢကတီၢ် DKBA သးအါအါဂီၢ်ဂီၢ်ဆီတလဲက့ၤအသးဆူBGF ဘၣ်ဆၣ်တနီၤဂ့ၢ်လိၣ်ဝဲဒီးဆီတလဲကဲဒါက့ၤအသးဆူဒ် မိၤခြံၣ်တံၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျုးသးမ့ၢ်ဒိၣ်ဖဲၣ်၂၀၁၂န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲၣ်၂၀၁၅န့ၣ်န့ၣ် ဒ်ခဲမိၤခြံၣ်တံၣ်ထုးဖးကရူၢ် ထုးဖးကွဲၣ်အသးဒီး ဒ်ခဲမိၤခြံၣ်တံၣ်တၢ်ဘၣ်ဘျုးသးမ့ၢ် ဒိၣ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဟူးဂဲၤဝဲလၢ ဖၣ်ပုၤဒီးဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၢၣ် ဒီးမ့ၢ်ပုၤတဖုလၢအတဆဲးလီၤ စုမ့ၢ်ကျါလၢ NCA ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

^၉ မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးဖးအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ် ကွၢ်ဖဲ KHRG (လၢမ့ၢ်, ၂၀၁၉န့ၣ်), [“Dreaming of Home, Hoping for Peace: Protracted Displacement in Southeast Myanmar”](#)

စီၤအ--- ဒီးအဟံၣ်ဖိယီဖိမ့ၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဂၢ်ကီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့ အဝဲတဒီးန့ၢ်ကျိၣ်စ့ တၢ်ဆိၣ်မၤစၢၤအဂၢၤနီၣ်တမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂. တၢ်ကဲထီၣ်သးခံၤခါတခါ

ဖဲလါဖျၢတြူၤအါရံၤ, ၁၉၁၅, ၂၀၂၀နံၣ် စီၤဂ---ယီၢ်ဘၣ်မ့ၣ်ပီၤ ဖဲလုၢ်ပျၢ်ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ရၣ် ဖဲအလဲၤယုးခးအိၣ်တၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တဂၤအံၤအိၣ်လၢ c---သဝီ, ဘုအါဒါကရူၢ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤအီၤလၢ KNLA ဖဲ၂၀၁၉န့ၣ်လၢတၢ်ဒီးသဒါအဂီၢ် ဒီးမ့ၢ်ဒ်သိးကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်သုတဟဲတ့ထီၣ်ထံ တမၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. KNLA ခၢၣ်စးတဂၤတဲဘၣ် KHRGလၢ တချုးအဝဲသ့ၣ် ဒီးလီၤမ့ၣ်ပီၤန့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါဆိဝဲသဝီဖိန့ၣ်လီၤ.

စီၤဂ-- သ့ၣ်ညါတၢ်ဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.အဝဲလဲၤ တ့ၢ်တၢ်လီၢ်ဖဲန့ၣ်တဘျီ ဘၣ်ဆၣ်လဲၤဝဲတတုၤလၢပုၤဒီးလီၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤတၢ်လီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါ ဖျၢတြူၤအါရံၤ, ၁၉၁၅, ၂၀၂၀နံၣ်န့ၣ် လဲၤတုၤဝဲလၢ တၢ်ဒီးလီၤမ့ၣ်ပီၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲယီၢ်ဘၣ်မ့ၣ်ပီၤဝံၤအလီၢ်ခံ ဘၣ်တၢ်ဆုၤအီၤဆူ ကံၢ်မဲၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်လၢယီၤကီၢ်န့ၣ်လီၤ. အခိၣ်ညါသးလၢအထွဲတခီဘၣ်ဒိဝဲဒီးအခိၣ်နၢအါဘိဘၣ်တၢ်တီၣ်တဲာ်ကွၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒီးန့ၢ်အီၤဖဲလါယုၤ ၂၂၁၅, ၂၀၂၀နံၣ် ဖဲ ကိုကရၢၢ်ပုၤလၢ ဃ---သဝီ, ဘုအါဒါကရူၢ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤအံၤဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ စီၤဂ---လၢအဘၣ်ဒီးဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၤအတၢ်ပီၤဖးထီၣ်တဂၤ ဟးလၢကိုကရၢၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်ဃ---သဝီဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

စီၤဂ---ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါလၢကဟ့ၣ်ကသံၣ်ပုၤ လၢအလီၤလၢစ့ယီၤအါန့ၢ် ၁၀၀,၀၀၀ဘး တန့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနၢ်က့ KNLA သုးခိၣ်ခ့ၤလုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ တၢ်လၢ်ဘျီလၢ်စ့ၤသ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢ်ဒီးဟ့ၣ်စ့ၢ်ကီးကသံၣ်ပုၤတနီၤစ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢ်ဘျီလၢ်စ့ၤလၢ အအိၣ်လီၤတဲာ်တနီၤ ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤလၢပုၤအဂၢၤ ဘၣ်ဆၣ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်တသ့ၣ်ညါဝဲ အနီၢ်ကစၢ် မ့တမ့ၢ်တၢ်ကရၢၢ်ကရိဖဲလဲၣ်တဖုလၢအမၤစၢၤအီၤန့ၣ်ဘၣ်. ဖဲအအိၣ်လၢတၢ်ဆါဟံၣ်အဆၢကတီၢ် သုးခိၣ်ခ့ၤလုၤဟ့ၣ်မၤစၢၤအီၤတၢ်အိၣ်တနီၤ ဒီးစ့ၤယီၤ ၁,၀၀၀ဘးဆူအဟံၣ်ဖိယီဖိအအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

KNLA တဟ့ၣ်အါထီၣ်စ့အိၣ်လိးလၢအဂၢၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. စီၤဂ--- တဲ KHRG ပျီပုၤပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိလၢ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်တြီၤမၤတံာ်တံာ်လၢအကဖဲးမၤဟူးဂဲၤဒ်အမၤညီၣ်န့ၣ်ခဲဝဲအသိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဒုးကဲထီၣ်တၢ်တၢ်တၢ်သ့ၣ်ဖၣ် လၢကလုၢ်အိၣ်အဟံၣ်ဖိယီဖိလၢပုၤပုၤခါဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၃. တၢ်ကဲထီၣ်သးသၢါခါတခါ

ဖဲလါမ့ၤ, ၂၄သီ, ၂၀၂၀နံၣ် ဘၣ်ဖဲမ့ၢ်ဟါလီၤ. ၂န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ် စီၤဃ---လၢအအိၣ်၅၇နံၣ်တၢ်အိၣ်ဝဲလၢၤ---သဝီဒီးယီၢ် ဘၣ်ဝဲမ့ၢ်ပိၢ် ဖဲထွဲၣ်သံအုၣ်ပုၤ, ထံသဘၣ်ထၣ်ကရူၢ်, ဒွဲၣ်လိကီၢ်ဆၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရံၣ်န့ၣ်လီၤ.¹⁰ ဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်အံၤဘၣ်တၢ် ဒီးလီၤအီၤလၢ KNLA ဖဲလါမးရှး မ့တမ့ၢ်လါအုၣ်ဖျၢ, ၂၀၂၀နံၣ်ဒီးတၢ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအထီၣ်ဒါ NCA န့ၣ်လီၤ.

လီၢ်ကဝီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါအီၤလၢဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်အိၣ်တၢ်လီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သန့က့ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဆိမိၣ်ဝဲ လၢဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်တအိၣ်ဘၣ် ဒီဖျိလၢအဝဲလဲၤကျိဒီးကဟံလၢ်တချုးလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးတနံၣ်န့ၣ်လီၤ. စီၤဃ---အဖိခါမ့ၢ် တအဲၣ်အလဲၤဘၣ်ဆၣ်သန့က့ အဝဲကဘၣ်လဲၤ ဒီဖျိလၢအလၢ်တလၢလၢ အကဒုးထီၣ်တၢ်ခိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

စီၤဃ---က့ၤဆူအသဝီအခါ အဝဲယီၢ်ဘၣ်မ့ၢ်ပိၢ်လၢကျဲ ဒီးအခိၣ်လၢအထွဲတကပၤဘၣ်ဒိဝဲန့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်ဒိဝဲအလီၢ်ခံ တၢ်ဆူအီၤဆူ ဝါခးဒါကညီဆူၣ်ချုမ့ၤ၁၁၀၀ကျိၤ(KDHW)¹¹တၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိလၢအခိၣ်ဘၣ်ဒိနးနးကလဲၢ်အယိအ ခိၣ်ဘၣ်တၢ်ဒိၣ်တံၢ်ကွံၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

ဒီဖျိလၢပုၤဒိၣ်တံၢ်အခိၣ်ဒီး ဟးထီၣ်ဟးလီၤ,ဖဲးအိၣ်မၤအိၣ်တၢ်တသ့ဒ်သိးလၢညါအယိ ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် အဟံၣ်ဖိယီဖိခဲအံၤ ဘၣ်ကွၢ်ဆၣ်မဲၢ်ဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဘၣ် ဒိဘၣ်ထံး လၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူခါဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် မ့ၢ်တဘၣ်လိး တၢ်ကူဆါယါဘျါအလုၢ်အပုၤဘၣ် ဆၣ်သန့က့ တၢ်တဟ့ၣ်အီၤစ့အိၣ်လိး မ့တမ့ၢ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤ၁၁၀၀ကျိၤအဂီၢ်တမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢခံ KNLAသုးသ့ၣ်တဖၣ်ထုးထီၣ်ကွံၢ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်တနီၤ လၢအဒီးလီၤဝဲလၢအဘူးဒီးလီၢ်ကဝီၤသဝီတဖၣ် ဘၣ်ဆၣ်ဟံ တွၢ်ဝဲတနီၤလၢတၢ်ဒိသဒါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ်တနီၤ တၢ်ထုးထီၣ်အီၤကီၢ်အယိ အဝဲသ့ၣ်မၤနီၣ်ဃာ်ဝဲတၢ်ပနီၣ်လၢအ လီၤဘၣ်ယိၣ် ဒီးဒုးသ့ၣ်ညါက့ၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢမ့ၢ်ပိၢ်အိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၄. တၢ်ကဲထီၣ်သးလွံၢ်ခါတခါ

ဖဲလါယူၤ, ၂၅သီ, ၂၀၂၀နံၣ်, စီၤစ---လၢအသးအိၣ် ၄၈နံၣ်တၢ်အိၣ်ဝဲလၢၤ---သဝီ, လူၤသီကီၢ်ဆၣ်, မ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရံၣ် လဲၤဃု အိၣ်ညၣ်ဒီးအဖိခါလၢအသးအိၣ်၄၄နံၣ်တၢ် ယီၢ်ဘၣ်ဝဲဟီၣ်လၢ်မ့ၢ်ပိၢ် ဖဲတၢ်လီၢ်တတီၤ ကိးဝဲအမံၤလၢ မိပုၤပၤၤခိၣ်, ဖဲအ ဟဲက့ၤလၢကျဲအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အခိၣ်တကပၤဘၣ်ဒိလီၤကလဲ ဖဲတၢ်ပိၢ်ဖးထီၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တ ဖၣ်လဲၤဆူအီၤလၢ ဒုၣ်ပုၤနီၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်လၢကဒီးန့ၣ်တၢ်ကူဆါယါဘျါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသးသမူဟးထီၣ်ကွံၢ်တနံၣ်ယီဖဲမ့ၢ် နၤဒီအနံၣ်ရံၣ်၁၀ ဒီဖျိလၢအသ့ၣ်ဟးထီၣ်ကွံၢ်အါတလၢအယိန့ၣ်လီၤ.

¹⁰ တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအံၤဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်အီၤလၢ လံာ်တၢ်ကစီၣ်လၢတၢ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤဒီးအီၤတဘျီလၢတၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤဖဲ လါမ့ၤ, ၂၀၂၀နံၣ်.

¹¹ ကညီဆူၣ်ချုမ့ၤ၁၁၀၀ကျိၤ မ့ၢ်ကညီဒီကလုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢဆူၣ်ချုဝဲကျိၤတဘိန့ၣ်လီၤ.

စီၤစး---ဟံၣ်တၢ်လီၤတၢ်အမၤလၢအသးအိၣ်၃၀နံၣ် ဒီးအဖိၣ်ၣ်ၤအကျါပုၣ်ဃုာ်ဒီးအဖိၣ်အိၣ်ဖျဉ်သီတၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်အမၤကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ်တၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤ စးထီၣ်လၢအိၣ်ဖျဉ်အဖိဆံးတၢ်ၤဝံၤအလီၢ်ခံဒီးဘၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲက့ၤအီၤလၢအဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢအဖံးမၤဟူးဂဲၤတကဲဘၣ်အယီၤ အဖိခွါလၢအအိၣ်၁၄နံၣ်လၢအလဲၤဃုာ်ဒီးအပၢ်ဖဲတၢ်ကဲထီၣ်သးအဆၢကတီၢ်တၢ်က ဘၣ်ဟးထီၣ်ကွၢ်လၢကိၣ်ဒ်သိးကလုာ်အိၣ်က့ၤအဟံၣ်ဖိဃီဖိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဒီဖျါလၢကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအါထီၣ်အယီၤ KNLA သးရ့ၣ်လီၤဆီ ဒီးလီၤအါထီၣ်ဝဲဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဒီသဒါလီၤသးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ပညိၣ်အိၣ်လၢ ကဒီသဒါလီၢ်ကဝီၤကမျါဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ်စ့ၢ်ကီးန့ၣ်လီၤ. KNLA ဒုးသ့ၣ်ညါလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်အိၣ်အလီၢ် ဒီးစီၤစး---စ့ၢ်ကီးသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲအံၤ တၢ်တြီယာ်တၢ်ကဲထီၣ်သးဘၣ်တကးဘၣ် မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ KNLA တဒုးသ့ၣ်ညါဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်အိၣ်အလီၢ် လီၤတၢ်လီၤဆဲးဆူသဝီဖိအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

၅. တၢ်ကဲထီၣ်သးယဲၢ်ခါတခါ

ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ, စသီ, ၂၀၂၁နံၣ် ဂီၤခိၣ်န့ၣ်ရံၣ်ဃာ်ဃာ်, စီၤရှ---လၢအသးအိၣ်၁၂နံၣ်တၢ်ကအိၣ်ဝဲလၢည---သဝီ, တမိဒီးကရူၢ်, သထူၣ်ကီၢ်ဆၢၣ်, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ် ယီၢ်ဘၣ်ဝဲဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ် ဖဲအလဲၤဃုာ်ဘၣ်လၢပုၤပူၤဒီးအသကိးလၢအဒိၣ်န့ၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်အါန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢအယီၢ်ဘၣ်ဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်အယီၤ အိၣ်လၢအစ့ၢ်တကပၤဘၣ်ဒီလီၤကလဲဝဲတဘျီဃီ ဖဲဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်ပိၢ်ဖးထီၣ်အဆၢတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အခိၣ်ကံၣ်ဒုၣ်လၢအထွဲတကပၤစ့ၢ်ကီးဘၣ်ဒိဝဲန့ၣ်လီၤ.

စီၤရှ---ဘၣ်တၢ်ဆုၢ်အီၤဆူ KDHW တၢ်ဆါဟံၣ် လၢအအိၣ်သ့ၣ်လီၤအသး လၢကညီၣ်ဒီကလုာ်စၢဖျဉ်ကရၢ(KNU)¹²ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရ့ၣ်ဝဲဒါဒီးအိၣ်လီၢ် ဒ်သိးကဒီးန့ၣ်တၢ်ကူဆါယါဘျီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သၢနံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံအဝဲစံၣ်လီၤဘၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်ဒီး ဘၣ်တၢ်ဆုၢ်က့ၤအီၤဆူအသဝီန့ၣ်လီၤ. ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ် တဘၣ်ဟ့ၣ်ကသံၣ်ကသီတၢ်လၢကတူၢ်လၢကစ့ၢ်တဘၣ်. အဝဲဒီးန့ၣ်ဃုာ်စ့ၢ်ကီးဒီးစ့ၣ်ယီၤ ၃၅၀,၀၀၀ ကုးလၢလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်, ကီၢ်ဆၢၣ်ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်, ဒီးပိၢ်မုၢ်ကရၢအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ်အဝဲဘျီက့ၤဝဲဂ့ၤလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ခါဆူညါန့ၣ်လီၤ.

ဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်လၢတၢ်ယိၣ်ဘၣ်အီၤအံၤ ဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤအီၤလၢ KNLA သးက့ၤ, သးရ့ၣ်၂ မ့ၢ်တမ့ၢ်ကညီၣ်ဒီကလုာ်ဂၤသးကရၢ (KNDO)¹³န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢယနူၤအါရံၤ, စသီ, ၂၀၂၁နံၣ်, KNLA ဒုးသ့ၣ်ညါလီၢ်ကဝီၤသဝီဖိတဖၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်ကဒီးလီၤဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်တဖၣ်လၢပုၤကျါ ဒီဖျါလၢကီၢ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအါထီၣ်လၢ လီၢ်ကဝီၤပူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. KNLA သးသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်ဒီး သဝီဖိအသီတဘျီဖဲလၢယနူၤအါရံၤ, ဂုၤသီဟါခိၣ် ဒီးလၢယနူၤအါရံၤ, စသီဂီၤခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

¹² ကညီၣ်ဒီကလုာ်စၢဖျဉ်ကရၢ(KNU) မ့ၢ်ကညီၣ်ပၢပြးပဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကရၢအံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤ ဖဲ၁၉၄၇နံၣ်ဒီးပၢၤဆၢထီၣ်ဒါဝဲကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်စးထီၣ်လၢ ၁၉၄၉နံၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤ.

¹³ ကညီၣ်ဒီကလုာ်ဂၤသးကရၢဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢ ကညီၣ်ဒီကလုာ်စၢဖျဉ်ကရၢ ဖဲ၁၉၄၇နံၣ် ဒီးမ့ၢ်ကရၢလၢအအိၣ်ထီၣ်ဆိန့ၣ် ကညီၣ်ဒီ ကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသးမုၢ်ဒိၣ် (KNLA)န့ၣ်လီၤ.

၁. UXO တၢ်ကဲထီၣ်သးတဖၣ်

KHRG မၤနီၣ်မၤယၢ် UXO တၢ်ကဲထီၣ်သးအစ့ၤကတၢၢ်ခံၣ်လၢအကဲထီၣ်အသးဒီးကမျၢၢ်လၢဖၣ်အုၣ်ဒီးမ့ၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရၣ်အပူၤ စးထီၣ်လၢ လၢစဲးပထုၣ်ဘၣ် ဒီးလၢယူၤလံ, ၂၀၂၀နံၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်တခါဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဖိသ့ၣ်ဒီးပုၤ တနီၤလၢတဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်သိၣ်လိဘၣ်ဃးဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်နီတဘျီ ဒီးတနီၤဟးထီၣ်ကိၣ်အယိ အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ် ပုၤလၢအအိၣ်လၢ စုကဝဲၤတၢ်ဒုးပီးလီလၢအတပိၢ်ဖးသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. UNICEF ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ၂၀၂၀နံၣ်¹⁴အတီၢ်ပူၤ ဖိသ့ၣ်၃၆မုၢ်ကယၤဃၣ်ဃၣ်သံဝဲခီဖျါလၢ ဟီၣ်လၢမ့ၣ်ပိၢ် မ့တမ့ၢ် UXO တၢ်ပိၢ်ဖးထီၣ်အယိန့ၣ်လီၤ.တၢ် ကဲထီၣ်သးခံၣ်တခါဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲခီဖျါလၢ တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးဒီးသုးဖိၣ်စုကဝဲၤကရၢသ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤအ ယိ UXO အတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ထီၣ်လၢ ထံဖိကီၢ်ဖိကမျၢၢ်တၢ်အိၣ်မူအပူၤ ဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

၁. တၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်တခါ

ဖဲလၢယူၤလံ, ၂၁သီ, ၂၀၂၀နံၣ် ဖိသ့ၣ်လွံၣ်ဂၤ ဘၣ်ဒိဝဲဒီး UXO တၢ်ပိၢ်ဖးထီၣ် ဖဲသံၣ်ဝါပူၤသဝီ, သံၣ်ဝါပူၤကရူၢ်, တန့ဆါ ကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်အုၣ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲနံၣ်အဝဲန့ၣ် စီၤပ---လၢအမ့ၢ်လီၢ်ကဝီၤကိၣ်ဖိတဂၤ လဲၤပိၢ် အသကိးအဂၤသၢဂၤအခံ ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤဒုးအိၣ်ကျိၢ်ဆၣ် ဒီးဂဲၤ လီၢ်ကွဲဝဲလၢစံၣ်ပျီပူၤန့ၣ်လီၤ. အသကိးအကျါတဂၤထၢ ထီၣ်ဝဲ UXO တဖျါဒီးဂဲၤလီၢ်ကွဲဒီးဟ့ၣ်လီၤစီၤပ---ဒီးလၢတၢ် တဟံၣ်သးအပူၤအဝဲထံးဝဲ UXO ဒီးလၢအယိ UXO ပိၢ်ဖးထီၣ် ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒိဝဲဒၣ်ကိးဂၤ ဒီးအါဒၣ်တၢ် တက့ၢ်ဘၣ်ဒိဝဲလၢအခိၣ်သ့ၣ်, ခိၣ်ဒု, စုဒုဒီးသးနါပုၤသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. စီၤပ---မ့ၢ်ပုၤလၢအဘၣ်ဒိနးကတၢၢ် ဒီးအစုလၢအထွဲ တကပၤလီၤကလဲၣ်ကွံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

အဝဲသ့ၣ်ခဲလၢတၢ်ဆုၢ်အီၤလၢ ရၢမတံ (မ့ၣ်ဝုၤဒဲၤ)ဝုၢ်တၢ်ဆါ ဟံၣ်န့ၣ်လီၤ. စီၤပ---န့ၣ်ဘၣ်တၢ်လဲၤဆုၢ်ကဒါက့ၤအီၤဆူ မဲၢ်ဆီးကမျၢၢ်တၢ်ဆါဟံၣ် လၢအအိၣ်လၢယိၤကီၢ် ခီဖျါလၢအဝဲ ဘၣ်ဒိနးနးကလဲၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒိၣ်တၢ်ကွံာ်အစုစးထီၣ်

တၢ်ဂီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၣ်အီၤ ဖဲလၢယူၤလံ ၂၄သီ, ၂၀၂၀နံၣ် ဖဲမဲၢ်ဆီး တၢ်ဆါဟံၣ်, ယိၤကီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲစီၤပ---မဲၢ်နီၤလၢ တၢ်ဆါဟံၣ်လီၢ်မံခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အစုဒုလၢအထွဲတကပၤလီၤမၤကွံာ်ဝဲဖဲ တၢ်ပိၢ်ဖးအဆၢကတီၢ် ဒီးအခိၣ်သ့ၣ်, မံၤသ့ၣ်ဒီးဒိဒုဘၣ်ဒိၣ်စ့ၢ်ကိး နးနးကလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

¹⁴ UNICEF, Myanmar Landmine/ERW Incidents Information Factsheet (January-December 2020), ၂၀၂၀နံၣ်.

လၢအစုၣ်ဒုၣ်တီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကျိၣ်စ့တၢ်လၢၣ်ဘျၢၣ် လၢၣ်စ့ၤ လၢပူၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လွံၢ်ဂၤအဂီၢ်ဘၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိၣ်ဘျၢၣ် တၢ်စဲပနီၣ်ဂီၤကမံးတံၢ် (ICRC) န့ၣ်လီၤ.

သဝီဖိလၢအနီၢ်ဒိၣ်လၢအအိၣ်လၢ သံၣ်ဝါပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ထီၣ်ဘၣ်ဝဲ ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပိၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် (MRE) တၢ်သိၣ်လိလၢအပူၤကွံာ်ဒီးထံၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးတၢ်ဂီၤပနီၣ်လၢတၢ်ကျးလီၤအီၤလၢကိၣ်ဒုၣ်ကပၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် ဖိသ့ၣ်လၢအဘၣ်ဒိသ့ၣ်တဖၣ်တဲဘၣ်လီၢ်ကဝီၤသဝီဖိလၢ လၢအပူၤကွံာ်အဝဲသ့ၣ်တထံၣ်ဘၣ် UXO (လၢတၢ်ဂီၤပူၤ မ့တမ့ၢ်ပုၤသးဖိစိၣ်ဝဲ) သ့ၣ်တဖၣ်လၢအလီၤကံးဒီး UXO လၢအထံၣ်ဝဲအံၤနီၣ်တဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲဝဲလၢ UXO လၢအထံၣ်ဝဲအံၤလီၤကံးဒီးသဒါမ့ၢ်စ့ဖိၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂. တၢ်ကဲထီၣ်သးခံခါတခါ

ဖဲလါစဲးပထုဘၢၣ်, ၉သီ, ၂၀၂၀န့ၣ် မုၢ်ဟါလီၤ ဝဲဒုၣ်န့ၣ်ရံၣ်အဆၢကတီၢ်, စီၤဖ---လၢအသးအိၣ်၄၀န့ၣ်လၢအအိၣ်လၢဘ---သဝီ, မဲးကျိၣ်ကရူၢ်, ဘုသိၣ်ကီၢ်ဆၣ်, မုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ်တဂၤထံၣ်ဘၣ်ဝဲစ့မ့ၣ်ပိၢ် ဖဲအမၤပျီကျိၣ်လၢအဘူးဒီးဘ---သဝီအဆၢကတီၢ်ဒီးစ့မ့ၣ်ပိၢ် ပိၢ်ဖးထီၣ်ဝဲဒုၣ်န့ၣ်လီၤ. စ့မ့ၣ်ပိၢ်တဖျၢၣ်အံၤဘၣ်တၢ်ခဲးလီၤအီၤလၢ ကိၢ်ပယီၤသးဖဲတၢ်ဒုးကဲထီၣ်ဒီး KNLA ဖဲလါမ့ၢ်, ၇သီ, ၂၀၂၀န့ၣ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျိလၢစ့မ့ၣ်ပိၢ် ပိၢ်ဖးထီၣ်ဒီးဘၣ်ဒိအီၤအယိ အစုၣ်လၢအစုထွဲတကပၤလီၤမၢ်ဝဲခံဘိန့ၣ်လီၤ. လၢခံတနံၤဘၣ်တၢ်ဆၢအီၤဆူဖၣ်ပူၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲဘၣ်ဟ့ၣ်ကသ့ၣ်တၢ်လၢၣ်ဘျၢၣ်လၢၣ်စ့ၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဆၣ် သဝီဖိတနီၤ (လၢဘ-- သဝီ)ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤအီၤလၢကျိၣ်စ့တနီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤကရၢတဖု (ကိၢ်ပယီၤကရၢသဘျုတဖု)ဒီးယူဖိးတၢ်လဲထီၣ်လဲၤ ထီၣ်စၢဖျိၣ်ပၣ်တံၣ် (USDP) မၤစၢၤအီၤတဖု ၅၀,၀၀၀ကွး န့ၣ်လီၤ. စီၤဖ---စံၣ်လီၤဘၣ်တၢ်ဆါဟံၣ် ဖဲလါစဲးပထုဘၢၣ်, ၁၉သီ, ၂၀၂၀န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.ဘၣ်ဆၣ်သန့ၣ်က့ အဝဲတဘျီက့ၤဂ့ၢ်ဒဲးဘၣ် ဒီးဘၣ်လဲၤဒုးန့ၣ်က့ၤအသးလၢတၢ်ဆါဟံၣ်တနွံတဘျီ ဖဲအစံၣ်လီၤတၢ်ဆါဟံၣ်ဝံၤအလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲလါစဲးပထုဘၢၣ် ၁၁သီ, ၂၀၂၀န့ၣ်ဖဲဟါဒီ ၈:၂၉နီၣ်ထီၣ် အခါဖဲဖျၢၣ်ပူၣ်တၢ်ဆါဟံၣ်လၢအအိၣ်လၢမုၢ်တြီၢ်ကီၢ်ရဲၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂီၤဒုးန့ၣ်ဖျိထီၣ်ဝဲစီၤဖ---ဘၣ်ဒိလၢ UXO ပိၢ်ဖးထီၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ - KHRG)

စီၤဖ---တထီၣ်ဘၣ် တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်ဘၣ်ဃးဟီၣ်လၢ် မ့ၣ်ပိၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် (MRE) တၢ်သိၣ်လိနီၣ်တဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်ဒိလၢစ့မ့ၣ်ပိၢ်ဝံၤအလီၢ်ခံစံးဝဲလၢ ဖဲ၂၀၂၀န့ၣ်န့ၣ် ကျိးသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်တသ့ၣ်အိၣ်သဘ့ဟီၣ်လၢဘၣ် ဒီဖျိလၢ စ့မ့ၣ်ပိၢ်လၢအတပိၢ်ဖးထီၣ်ဒီးဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒီး သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပျံၤတၢ်ဒီးတမၤအိၣ်တၢ်ဖဲတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤကျၢၢ်တံၢ်

တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢတၢ်ဖီၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ် ဒီးစုကဝဲၤပီးလီၤလၢတပီၢ်ဖးထီၣ်ဒဲးသ့ၣ်တဖၣ်အ တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးလၢ ကမျၢၢ်သ့တဖၣ်တူၢ်လိာ်အိၣ်တသ့ဘၣ် ဒီးမၤယံၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်လဲၤ ထီၣ်က့ၤလီၤလၢကလုာ်အိၣ်သးသမူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢဆဲးလီၤစုမုၢ်ကျၢၢ်လၢ NCAသ့ၣ်တဖၣ်အၢၣ်လီၤတူၢ်လိာ်လၢ ကစး ထီၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ကွံာ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လၢအအိၣ်လၢ NCAအဆၢဒိၣ်ၣ်ၣ်အပူၤ, ဘၣ်ဆၣ်တၢ်နီၢ်နီၢ်တခါတၢ်မိၢ် လံၤမိၢ်ပုၤအကျိၤအကျဲတအိၣ်ဖျါနီၣ်တမံၤ ဖဲတၢ်ကတိၤသကိးတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်အဆၢကတီၢ်ဒၣ်လဲၣ်အယိ မ့ၢ်တၢ်တြီၤမၤတံာ်တံာ် တခါလၢတၢ်ကလူၤပိာ်မၤထွဲတၢ်မၤလီၤမၤဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး, စးထီၣ်လၢ ၂၀၁၅န့ၣ်လံၤလံၤ တၢ်ဒုးကဲထီၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤသုးဒီး KNLA သုးအဘၢၣ်စၢၤအိၣ်ဝဲတဘျီတဘျီအ ယိ, UXO ဒီးဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢဖျၢၣ်တြုၤအါရံၤ, ၂၀၂၁န့ၣ်သုးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်ဖိတၢ်ကမိၤဝံၤအ လီၢ်ခဲ တၢ်အိၣ်သးဟဲးန့ၣ်ဒီးအလီၢ် ဒီဖျါလၢတၢ်ဒုးဟဲးအါထီၣ်လၢသုးမိၤစီၣ် ဒီး KNLA သုးဘၢၣ်စၢၤ လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ် ထီၣ်ကလံၤထံးအယိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤအဖီခိၣ်, စုကဝဲၤတၢ်ပီးတၢ်လီၤလၢ ကီၢ်ပယီၤသုးသုးဒဲး ဒီးခးလီၤနီၤစီၣ်ဝဲ လၢလီၢ်ကဝီၤကမျၢၢ်အိၣ်တၢ်လီၤလၢအတပီၢ်ဖးဒဲးသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်လီၤတံာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်သးဝဲ အံၤအဖီခိၣ် KNLA ကသ့ၣ်အါထီၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်န့ၣ် အလီၢ်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ပုၤလၢဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကြၢးမၤစၢၤလီၢ်ကဝီၤတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဒ်သိး အကဟူးဂဲၤ ဟ့ၣ် ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တၢ်သိၣ်လိသ့ၣ်တဖၣ် ဆူခိၣ်ဒုးသဝီတဖၣ် မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကမၤလီၤတံာ်လၢလီၢ်ကဝီၤခိ ခိၣ်ဒုးသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်သိၣ်လိ ဒီးသ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢၢ်ဘၣ်ဃး ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်ဒီး UXO အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်လီၤပျံၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကြၢးသဆၣ်ထီၣ်, ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဒီးမၤသကိးတၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ဒ်သိးကအိၣ်ဒီး တၢ်ပညိၣ်လၢ တၢ်ကမၤနီၣ်လီၢ်ကဝီၤလၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိးဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘုၣ်တၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤဝဲၤ ကျိၤတဖၣ် ကြၢးမၤသကိးတၢ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤဟ့ၣ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကဒုးအိၣ်ထီၣ်ကတီၢ်ယံာ်တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤ စၢၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်ဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်ဒီး UXO တၢ်ဘၣ်ဒီဘုၣ်ထံးတဖၣ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်ဖိဖိဖိတဖၣ် တကးဒဲးဘၣ်ဃုၣ်ဒီးလီၢ်ကဝီၤပုၤတဝၢလၢအတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူလၢဘၣ်ဒီလၢဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်ဒီး UXOတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မ့ၢ်အဲၣ်ဒီးဖးအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဃးဟီၣ်လၢ်မ့ၣ်ပီၢ်ဒီး UXO တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးန့ၣ် တၢ်ဖးအီၤ သ့ဖဲ KHRG လံာ်တၢ်ကစီၣ်ဒ်တၢ်ဟ်ဖျါထီၣ်အီၤလၢလံာ်အံၤအသိး -

- [*"Foundation of Fear: 25 years of villagers' voices from southeast Myanmar"*](#), လါအီးကထိဘၢၣ်, ၂၀၁၇န့ၣ်.
- [*"Uncertain Ground: Landmines in eastern Burma"*](#), လါမုၤ, ၂၀၁၂န့ၣ်.

ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရူၢ် (KHRG) အဂ့ၢ်ဖျၢကိာ်
 ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်ကရူၢ် (KHRG) အံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဖဲ ၁၉၉၂ နံၣ် ဒီးမ့ၢ်ဝဲလီၢ်ကဝီၤကရၢသဘျုတဖုလၢ
 အၢၣ်လီၤမၤတၢ်လၢ ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဝိခွဲးယၢ်အတၢ်အိၣ်သး လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤထံးအပူၤန့ၣ်လီၤ.
KHRG သိၣ်လိဝဲ လီၢ်ကဝီၤဒုသဝီဖိတဖၣ် လၢကမၤနီၣ်မၤပၤတၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိခွဲးယၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤန့ၣ်
 လီၤ. **KHRG** ဘိးဘၣ်ရၢလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်အံၤ ဒ်သိးကဟ်ဖျါထီၣ်လီၢ်ကဝီၤပူၤ ကမ့ၢ်တဖၣ်အကလုာ်,
 အတၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်, အတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီ ဒီး အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဟ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါ
 ပတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ www.khrg.org အပူၤသ့ၣ်ဒဲဒဲန့ၣ်လီၤ.